

Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi

Haziran 2021

Yıl 11, Sayı 1, ss.97-127.

Journal of Individual & Society

June 2021

Year 11, Issue 1, pp.97-127.

DOI: [https://doi.org/ 10.20493/birtop.883288](https://doi.org/10.20493/birtop.883288)

Makale Türü: Araştırma makalesi

Article Type: Research article

Geliş Tarihi: 19.02.2021

Submitted: 19.02.2021

Kabul Tarihi: 21.06.2021

Accepted: 21.06.2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

ÖZYEŞER CİNEL, N., (2021). Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarının Hayatına Katılım Durumları, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (1), 97-127.

BABALARIN VE BÜYÜKBABALARIN ÇOCUKLARININ HAYATINA KATILIM DURUMLARI

PARTICIPATION OF FATHERS AND GRANDFATHERS IN THE LIFE OF THEIR CHILDREN

Nur ÖZYEŞER CİNEL

Uzman, T. C. Milli Eğitim Bakanlığı

Professional, T. C. Ministry of National Education

Eposta: nurcinel@hotmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8416-339X>**Fatma TEZEL ŞAHİN**

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü,
Okul Öncesi Eğitimi ABD.

Prof. Dr., Gazi University, Gazi Faculty of Education,
Department of Primary Education, Division of Preschool Education

Eposta: ftezel68@gmail.com.ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2098-2411>

Öz

Annelerin iş hayatında aktif rol alması, günümüz babaların çocuklarıyla daha çok vakit geçirmesine neden olmaktadır. Babaların, çocuklarının sağlık, bakım gibi gereksinimlerini karşılama, anne ve

bebeğe manevi destek olma konusunda kendi babalarına göre daha duyarlı olmaya başladıkları bilinmektedir. Bu doğrultuda; babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatına katılım durumlarını incelemek, çocuğun gereksinimlerinde babaların ve büyükbabaların üstlendiği sorumlulukları ortaya koyabilmek amacıyla nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırma Ankara ilinde 3-6 yaş grubu çocuğa sahip 45 baba ile yürütülmüştür. Araştırmada veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bu amaçla “Görüşme formu” hazırlanmış ve görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Babalarla yapılan görüşme sonunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcılardan toplanan veriler, benzer kodlar üzerinden kategori ve temalara ayrılmıştır. Çalışmanın sonucunda; Babalar, doğumda eşlerinin yanında yer aldıklarını, doğumdan sonra da eş ve çocuklarının bakımı ve sağlığı ile ilgilendiklerini belirtirken, kendi babalarının doğumdan sonra eşlerine yardımcı olmadıklarını düşünmektedirler. Babalar çocuklarının banyo, beslenme ve alt temizliği ile ilgilenmekte ve büyükbabalara göre çocuklarıyla doğumdan itibaren birlikte olmaya başlamaktadırlar. Babalar, çocuklarının hayatında annelerin daha aktif rol aldığını düşünmektedirler.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, baba, büyükbaba, çocuğun hayatına katılım

Abstract

The active role of mothers in business causes today's fathers to spend more time with their children. It is seen that fathers are more sensitive than their own fathers in meeting their children's health and care needs and providing moral support to mothers and babies. In this direction; Qualitative research was conducted to examine the participation of fathers and grandfathers in the lives of their children and to reveal the responsibilities of fathers and grandfathers in meeting a child's needs. The study was conducted with 45 fathers with children aged 3-6 years in Ankara. Data were collected through interviews. For this purpose, an “Interview form” was prepared and interviews were conducted face to face. The data obtained from

interviews with fathers were analyzed by content analysis method. The data collected from the participants were divided into categories and themes through similar codes. In the results of working; While fathers state that they are with their spouses at birth and take care of the care and health of their spouses and children after birth, they think that their own fathers do not help their spouses after birth. Fathers take care of their children's washing, feeding and bottom cleaning, and according to grandfathers, they start to be with their children from birth. Fathers think that mother's take a more active role in their children's lives.

Keywords: Preschool, father, grandfather, participation in the life of the child

GİRİŞ

Babanın çocuğun hayatındaki rolü, bebeği olacağını öğrendiği anda başlamaktadır (Telli & Özkan, 2016, s. 128) Babalar genel-likle bebeklerini düşündüklerinde; heyecan, sevgi ve tarifi mümkün olmayan bir duygu durumuna sahip olduklarını belirtmektedirler. Babanın tüm bu duyguları yaşayabilmesi ve çocuğunun sağlıklı gelişim gösterebilmesi, üstleneceği babalık rolünü kabul etmesi ile ilgilidir. Gebelikten itibaren, eşine duygusal destek sağlayan, doğumda eşini yalnız bırakmayan, eşini rahatlatan, çocuğu ile ilgili bilgiler edinen, çocuğunun öz bakımını üstlenip, anne ile paylaşımında bulunan, çocuğuna zaman ayıran baba modelleri gün geçtikçe artmaktadır (Ergin & Özdilek, 2014, s. 3-5; Zeybekoğlu, 2013, s. 308). Geleneksel yapı gereği, çocuğu ile ilgili rollerin sadece annelere yüklenmiş olması dışında, günümüz koşullarında, babaların da anneler kadar, bebeklerin bakımını başarıyla gerçekleştirebildikleri görülmektedir (Beyazıt & Mağden, 2015, s. 212). Yapılan araştırmalarda da, babaların babalık kavramını tanımlarken, geleneksel baba rolünden sıyrılarak anne ile birlikte çocuğun gelişiminde, bakımında ve eğitiminde yer alan baba rolünü benimsedikleri belirtilmektedir (Ünal & Kök, 2015, s. 1384). Babaların da her türlü bakımı bebeklerine verebildikleri, altlarını değiştirebildikleri, onları uyutabildikleri, banyo,

giydirmeye, yemek yedirmeye, oyun oynama ihtiyaçları gibi pek çok gereksinimlerini karşılaya-bildikleri bilinmektedir. Babalar, babalık rollerine alışırken, zaman zaman bebeğin sağlığı, eğitimi, kendi iş ve sosyal yaşamıyla ilgili yeni sorumluluklar üstlenmekle birlikte, eşine manevi destek sağlayarak, onun annelik görevini ve duygusal yükünü de hafifletmektedirler (Özcebe vd., 2011, s. 71; Kuzucu 2011, s. 80-81; Parke, 2006).

Babanın çocuğu dünyaya geleceği andan itibaren, doğumda annenin yanında yer alması, ev içinde çocuk bakımında aktif rol alması, çocuğu ile oyun oynaması ve dış ortamda etkinliklere katılması gibi geçireceği her türlü kaliteli vakit, babanın çocuğunun hayatına katılımını artırmaktadır (Özcebe, vd., 2011, s. 71). Kişiliğin temellerinin atıldığı ilk altı yılda, babanın çocuğu ile iletişimini güçlendirecek şekilde bu tür katılımları sağlaması, hem kendisinin hem de çocuğunun gelişimine katkı sunmaktadır (Şahin & Demiriz, 2014, s. 276). Babanın çocuğunun hayatına katılımı; *çocukların bilişsel gelişimini, problem çözme becerisini, kendilerini ifade etme ve iletişim kurabilme becerisini ve diğer temel becerileri olumlu yönde etkilemektedir* (Tezel Şahin vd., 2017, s. 322). Babanın katılımcı rolü aynı zamanda erkek ve kız çocuğunda cinsiyet kavramının pekişmesinde, önemli bir faktördür (Telli & Özkan, 2016, s. 128). Özellikle babaların çocukları ile birlikteyken kullandıkları dil, çocuklarının erken dönemde dil gelişimini ve sözcük dağarcığını olumlu yönde etkilemektedir. Çocuklarına sosyal ortamda bulunma imkânı sunan babalar, onların, dış ortamda sosyalleşmelerine, duygularını rahatlıkla ifade etme ve olumlu arkadaş ilişkisi geliştirmelerine olanak sağlamaktadırlar. *Çocuklarıyla vakit geçiren babalar, çocuklarının gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda; zekâ seviyesi, akademik başarısı yüksek, düşünme ve üretme becerisine sahip, yaratıcı ve hayal gücü geniş çocukların yetişmesine de katkı sağlamaktadır* (Gül, 2019, s. 15-17). Baba ve çocuk etkileşiminin olması, babaların çocuklarının hayatında yer alması aynı zamanda, çocukların olumlu davranış biçimi geliştirmesine, suç işleme ve kötü alışkanlıklar kazanma gibi olumsuz davranışların azalmasına neden olmaktadır (Tezel Şahin vd., 2017, s. 322; Carrillo vd., 2016, s.165-166; Rosenbergand & Wilcox, 2006, s.11-15). Bundan dolayı, günümüz şartlarında, artık babalar babalık rollerini; sadece çocuğun

ekonomik, eğitim, ihtiyaçlarını karşılamak ve onu disipline etmek olarak algılamak yerine, çocuğuyla yakından ilgilenme, bakımına katılma olarak algılamakta ve böylece çocuklarının hayatında, anneler kadar etkili olabilmektedirler (Kuzucu, 2011, s. 81). Değişen toplumsal şartlar, annelerin iş hayatında etkin rol almaları, annelerin eğitim düzeyinin yükselmesi, ekonomik bağımsızlığının olması, çekirdek aile yapısı, teknolojik ve modern yaşam, geleneksel yapının giderek farklılaşmasına neden olmuştur. Özellikle küresel değişim, çocuğun güvenliği ve refahı ile ilgili kaygıları ortaya çıkarmış, bu da giderek, babaların çocukların hayatlarında yer almalarını sağlamıştır (Telli & Özkan, 2016, s.128; Stubley vd, 2015, s.36;Türkoğlu & Gültekin Akduman, 2015, s.227).

Yaşamdaki çevresel değişiklikler, eğitim, gelenekler, inançlar ve toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyete ve ebeveynliğe dair beklentileri zaman zaman etkilemektedir (Zeybekoğlu, 2013, s. 325). Çünkü toplumumuzda geleneklerin ağır bastığı bölgelerde çocuğun bakımı, eğitimi, oyun oynama gereksinimi gibi gerekli olan unsurların anneye ait olduğu algısı oluşmaktadır. Bu tür algılar babaları, ev geçimini sağlayan, büyükle- rin yanında çocuklarını sevmekten, çocuğunun bakım ve sorumluluğunu üstlenmekten kaçınan, bir role sokmaktadır. Böylece babaların üstlendiği geleneksel cinsiyet rolü ağır basmaktadır (Mercan & Tezel Şahin, 2017, s. 2-3; Şahin & Demiriz, 2014, s. 275). Kuzucu, değişen babalık rolleri üzerine yaptığı çalışmasında; babaların çocuklarının hayatlarına katılımının eskiye oranla arttığı, fakat katılımı olumsuz etkileyen geleneksel cinsiyet rollerinin sürdüğünü belirtmektedir (Kuzucu, 2011, s. 85). Bu yüzden, babaları değişen yeni rollerinde, toplumsal değişimin yanında; babanın eğitim düzeyi, yaşı, babanın cinsiyet rolüne ilişkin tutumları, *çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi önemli faktörle-rinde rol oynadığı unutulmamalıdır* (Beyazıt & Mağden, 2015, s. 211-212; Kuzucu, 2011, s. 82; Parke, 2006).

Sürekli ve hızlı bir değişimin yaşandığı günümüz toplumlarında ekonomik ve kültürel yapıdaki farklılaşmalar annelik babalık rollerini de değişime zorladığı bilinen bir gerçektir (Mercan & Tezel Şahin, 2017, s. 5). Günümüzde babalar artık, kendi babalarının babalık rollerini model

olarak alamayacakları, yeni bir değişimin içinde bulunmaktadırlar (Gül, 2019, s. 12). Bu doğrultu da babanın çocuğunun hayatına katılımı üzerinde durulurken aynı zamanda, babanında çocukluğunda, kendi babasının onun hayatına katılma durumunun birlikte değerlendirilmesi, yeni babalık rollerinin saptanmasına katkı sağlayacaktır. Yapılan bazı araştırmalara bakıldığında; babaların çocuklarıyla vakit geçirme biçimleri (Tezel Şahin vd., 2017, s. 319-343), babalık rolü algısı (Aksoy ve Tatlı, 2019, s. 1-22), babalık ve aile (Zey-bekoğlu, 2013, s. 297-328) gibi benzer çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Bu açıdan babaların çocukları üzerindeki rollerini etkin kılabilme, doğru rol model olmaları konusunda onları desteklemek, çocukluklarında kendi babalarının babalık rolünü hatırlayarak, çocuklarıyla olumlu ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilmek için, iki kuşak arasındaki farklılıklarla ilgili, çalışmaların artırılması gerekmektedir. Bu yüzden bu çalışma; babaların ve büyükbabaların kendi çocuklarının hayatlarına katılım durumlarını ortaya çıkararak, değişen yapıya uygun babalık rollerinin belirlenebilmesi açısından ve gelecek çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir. Babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatına katılım durumları ortaya konulmaya çalışıldığında; babaların büyükbabalara kıyasla kendi çocuklarının hayatında yer alma durumlarının zamanla nasıl değiştiği, anne-lerin sorumluluklarının paylaşıldığı durumların neler olduğu ve babaların çocuklarına vakit ayırma durumları gibi bazı problem durumları ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, babaların ve büyükbabaların, çocuğunun hayatına katılım durumlarını incelemek, çocuğun gereksinimlerinde babaların ve büyükbabaların üstlendiği sorumlulukları saptamak, her iki kuşak arasında üstlenilen sorumluluklar arasındaki farklılıkları ve nedenlerini ortaya koymak amacıyla, babaların aile yaşantılarını dikkate alarak bildirdikleri görüşlerine uygun olarak, bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

1. YÖNTEM

1.1 Araştırma Deseni

Araştırma, babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatına katılım durumlarını incelemek, amacıyla gerçekleştirilmiş nitel bir çalışmadır. Nitel çalışma; mevcut duruma açıklık getirmek, katılımcıların konu ile ilgili algılarını, bakış açılarını ve dene-yimlerini doğrudan öğrenebilmek için uygulanan araştırma yöntemlerinden biridir (Büyüköztürk vd, 2012, s. 18- 23; Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 304). Bu kapsamda araştırmada; daha ayrıntılı bilgi edinmek, katılımcıların verdikleri bilgiler arasında benzerlik ve farklılıkları ortaya koyabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

1.2 Çalışma Grubu

Çalışmada, nitel araştırma doğrultusunda, araştırma konusunu temsil ettiği düşünülen ve evrende yer alan çok sayıdaki durum-dan tipik olan biriyle oluşturulması öngörülen, araştırmanın derinlemesine çalışılmasına imkân sağlayan, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, tipik örnekleme yöntemi seçilmiştir (Büyüköztürk, 2012, s. 7-14). Araştırmada amaca ulaşılabilmesi için, bazı (tipik) özellikler göz önünde bulundurulmuştur.

- 3-6 yaş arası çocuğa sahip,
- Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden,
- Kendi babaları hayatta olan,
- Evliliğinde ayrılık yaşamamış,
- Anne babasının evliliklerinde ayrılık yaşanmamış,
- Çalışmaya katılmaya gönüllü olan babalar seçilmiştir.

Araştırmaya belirlenen özelliklere sahip, Ankara ilinde ikamet eden 45 gönüllü baba katılmıştır. Çalışmada bazı babalara, okul öncesi eğitim kurumları aracılığı ile ulaşılrken, bazı babalara da; görüşme yapılan babaların tavsiyesi üzerine ulaşılmış ve onların görüşleri alınmıştır. Çalışma kapsamına alınan babaların 19'u 26-35 yaş, 22'si 36-45 yaş, 4'ü ise 46 ve üstü yaşa sahiptir. Babaların, 2'si ilkokul, 3'ü ortaokul, 6'sı

lise, 26'sı üniversite ve 8'i yüksek lisans ve üstü mezunudur. Babaların tamamı bir işte çalışmaktadır. Babaların 31'inin erkek çocuğu, 14' ünün ise kız çocuğu bulunmaktadır. Babaların 23'ü tek çocuğa sahipken, 16'sı 2 çocuğa, 6'sı da 3 ve üstü çocuğa sahiptir. Büyükbabaların kişisel bilgileri incelendiğinde ise, 6'sı 50-55 yaş, 19'u 56-65 yaş, 15'i 66-75 yaş 5'i 76 ve üstü yaşa sahiptir. Büyükbabaların 1'i okuryazar değil, 1'i okuryazar, 14'ü ilkokul, 10'u ortaokul, 11'i lise, 7'si üniversite 1'i ise yüksek lisans ve üstü mezunudur. Çalışmaya alınan babaların eşlerinin kişisel bilgileri incelendiğinde, 1'inin 25 yaş ve altı, 21'inin 26-35 yaş, 22'sinin 36- 45 yaş, 1'inin ise 46 ve üstü yaşa sahip olduğu, 3'ünün ilkokul, 2'sinin ortaokul, 4'ünün lise, 30'unun üniversite ve 6'sının yüksek lisans/ üstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Annelerin 29'u çalışmakta, 16'sı ise çalışmamaktadır. Büyük annelerin kişisel bilgilerine bakıldığında ise; 5'i 50-55 yaş, 27'si 56-65 yaş, 13'ü 66-75 yaş arasında olup, 3'ü okuryazar değil, 3'ü okuryazar, 21'i ilkokul, 5'i ortaokul, 8'i lise, 4'ü üniversite ve 1'i yüksek lisans ve üstü mezunudur.

1.3. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Çalışmada; araştırmacılar tarafından, hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. İlgili alan literatürü taranarak sorular hazırlanmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunun geçerliğinin sağlanması amacıyla, 1 çocuk gelişimi uzmanı, 2 okul öncesi öğretmeni, 1 doktora unvanına sahip sosyolog ve 1 TUİK istatistik uzmanı olmak üzere 5 uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Görüşme soruları 2 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde 12 soru, 2. bölümde 26 soru olmak üzere toplam 38 soru bulunmaktadır. Görüşme formunun 1.bölümünde; baba ve büyükbabanın yaşı, öğrenim durumu, babanın çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, anne ve büyük annenin yaşı, öğrenim durumu vb. demografik bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. Formun 2. bölümünde ise, babaların ve kendi babalarının (büyükbabaların) doğumda eşlerinin yanında olma ve doğumdan sonra eşlerine yardım etme, çocuklarının özbakımı ile ilgilenme, çocuklarıyla vakit geçirme biçimleri

ve süreleri gibi babaların görüşlerini içeren, babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatlarına katılım durumlarını belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan 45 baba ile yüz yüze görüşme yapılarak, babalara hem kendilerinin hemde babalarının çocuklarının hayatına katılım durumlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Babaların kendileri ve babalarıyla ilgili, konu hakkındaki düşüncelerini, aile yaşantılarını dikkate alarak, aktarmaları sağlanmış ve görüşleri yazılı kayıt altına alınmıştır. Babalarla görüşme için randevu alınmış, görüşme tarihi ve saati birlikte belirlenmiştir. Görüşme sırasında babaların görüşme sorularına ilişkin düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebilecekleri sessiz bir ortam yaratılmıştır. Babalara kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı ve görüşme formlarında yer alan sorulara verecekleri yanıtların araştırma çerçevesi dışında kullanılmayacağı bilgisi verilmiştir. Görüşmenin yazılı kayıt altına alınması konusunda onların izinleri alınmış ve yaklaşık 30 dk süren görüşmeler yapılmıştır.

1.4. Verilerin Analizi

Babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatlarına katılım durumlarının saptanabilmesi için, babalarla yapılan görüşmeler sonunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi: verilerin kodlanarak kategorileştirilmesi, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması şeklinde birbirini izleyen aşamalardan oluşan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 305). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak, elde bulunan kayıtlı metinlerin niceliksel olarak çözümlenebilmesidir (Çilingir, 2017, s. 149-150). Buna göre; elde edilen veriler araştırmacılar tarafından tek tek incelenerek, öne çıkan ve önem taşıdığı düşünülen ifadeler kodlanarak, belli kategorilere ayrılmıştır. Babaların cevaplarının sıklıklarına göre benzer kodlar bir araya getirilerek, kategorizeleştirilip, yorumlanmış ve temalara ayrılarak, verilerin kodlara, temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması yapılmıştır. Çalışmanın sonunda elde edilen verilerle aşağıdaki temalar oluşturulmuştur.

- Babaların ve büyükbabaların doğumda eşleriyle birlikte bulunmaları,
- Doğumdan sonra eşlerine yardımcı olma şekilleri,
- Çocuk bakımı ve sağlığı ile ilgili ulaştıkları kaynaklar,
- Çocuklarının özbakımı ile ilgilenmeleri,
- Çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeye başladıkları zaman,
- Birlikte etkili vakit geçirmeleri,
- Vakit geçirme biçimleri,
- Çocuklarının hayatlarında aktif rol oynayan kişiler.

Verilere dayalı olarak ortaya çıkarılan kodlar ve kodlardan elde edilen temalar, araştırmanın amaçları doğrultusunda, araştırma-macılar tarafından özetlenerek bulgular şeklinde sunulmuştur. Bulgular açıklanırken, araştırmaya katılan babaların tema ile ilgili ifadelerine yer verilmiş olup, ifadeleri B10, 44 yaş; B3, 42 yaş şeklinde belirtilmiştir.

2. BULGULAR

Babaların ve büyükbabaların çocuğunun hayatına katılım durumlarını incelemek, çocuğun gereksinimlerinde babaların ve büyükbabaların üstlendiği sorumlulukların neler olduğunu ortaya koymak, babanın ve büyükbabanın üstlendiği sorumluluklar arasındaki farkları ve nedenlerini saptamak amacıyla, babaların aile yaşantılarını dikkate alarak belirttikleri görüşleri doğrultusunda, aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1. Babaların ve Büyükbabaların Doğumda Eşleriyle Birlikte Bulunmaları

Durum	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Evet	45	27
Hayır	-	16
Bilmiyor	-	3

Tablo 1’de babaların ve büyükbabaların doğumda eşleriyle birlikte bulunmaları incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; doğumda

eşleriyle birlikte, onların yanında olduklarını belirtir-ken, kendi babalarının da (büyükbabalar) bir kısmının, doğumda eşleriyle birlikte olduklarını düşünmektedirler. Doğumda eşle-rinin yanında bulunamayan büyükbabalar da mevcuttur. Babaların bazıları, büyükbabaların doğumda eşinin yanında bulunmama nedenine ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Babam tarlada çalışmasından dolayı doğumda yokmuş” (B3, 42 yaş).

“Çalışıyormuş haberi yokmuş” (B33, 36 yaş).

“Annemin köye giderek doğum yapmasından dolayı babam yanında değilmiş” (B 34, 39 yaş).

“Doğumun evde olmasından dolayı, çevre tarafından ayıp sayıldığı için, kahvede oturup beklemiş” (B37, 31 yaş).

Tablo 2. Babaların ve Büyükbabaların Doğumdan Sonra Eşlerine Yardımcı Olma Şekilleri

Durum	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Yardımcı Olmama	2	21
Ev işlerine Yardımcı Olma	14	5
Eş ve Çocuğun Bakım, Sağlığı ile İlgilenme	35	15
Eşin Duygularını Paylaşma Manevi Destek	10	-

Tablo 2’de babaların ve büyükbabaların doğumdan sonra eşlerine yardımcı olma şekilleri incelendiğinde, babaların düşüncele-rine göre; eş ve çocuklarının bakımı sağlığı, ev işleri, alışveriş ve ev ihtiyaçları konusunda daha çok yardımcı olduklarını belir-tirken, babaların büyük çoğunluğu doğduklarında, kendi baba-larının doğumdan sonra eşine yardımcı olmadığını düşün-düklerini ifade etmektedirler. Babalar, eşine yardımcı olan bü-yükbabaların daha çok eş ve çocuklarının bakım ve sağlığı ile ilgilendiklerini düşünmektedirler. Aynı zamanda babalar, eş-leri-nin duygularını paylaşarak manevi destek olurken, büyük-babaların eşlerinin duygularını paylaşma ve manevi destek olma konusunda bir yardımlarının olmadığı görülmektedir. Babaların bazıları, kendilerinin

ve büyükbabaların eşlerine yardımcı olma şekillerine ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Eşimin yetişemediği zaman, ev işlerinde yardımcı oldum” (B10, 44 yaş).

“Çocuğumun bakımı konusunda destek oldum” (B26, 33 yaş).

“Eşimi anlamaya çalıştım manevi destek oldum” (B38, 38 yaş).

“İlk dönemde eşim alışana kadar geceleri beraber uyandık. Sonra eşim çok yorgun olduğunda ben uyandım. Bazende uyuya kalmasın diye yine birlikte uyandık” (B30, 36 yaş).

“Babam anneme köy işlerinde yardımcı olup onu çalıştırmamış” (B8, 31 yaş).

“Babam ben bildim bileli hep çalışır o yüzden anneme yardımcı olmamıştır” (B33, 36 yaş).

“Ailemizin büyükleri anneme yardım ediyordu bu yüzden babam yardımcı olmamıştır” (B13, 41 yaş).

Tablo 3. Babaların ve Büyükbabaların Çocuk Bakımı ve Sağlığı İle İlgili Ulaştıkları Kaynaklar

Durum	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Büyük Ebeveynler ve Eşten	10	27
Çevredeki Deneyimli Kişilerden	14	8
İnternette	22	-
Doktordan	31	13
Kitaplardan	15	3
Kendi Tecrübelerinden Yararlanma	3	-
Fikri Yok	-	3

Tablo 3’de babaların ve büyükbabaların çocuk bakımı ve sağlığı ile ilgili ulaştıkları kaynaklar incelendiğinde, babaların düşün-celerine göre; çocuk sağlığı ve bakımı ile ilgili kaynaklara ulaşırken gerekli bilgileri, önce doktoru, daha sonra internet ve kitapları tercih ederek öğrendiklerini belirtmektedirler. Babaların, kendi babalarının ise bu kaynaklara ulaşırken daha çok, büyük ebeveynler ve eşten daha sonra da doktora

ulaşarak öğrenmiş olabileceklerini düşünmektedirler. Babaların bazıları, kendilerinin ve büyükbabaların çocuk bakımı ve sağlığı ile ilgili ulaştıkları kaynaklara ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Bilgilerin çoğunluğunu doktordan aldıktan sonra, internet ortamında araştırdım ve doğru olarak kabul ettim” (B31, 33 yaş).

“Babam bu bilgileri babaannemden öğrenmiştir” (B1, 34 yaş).

Tablo 4. Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarının Öz bakımı İle İlgilenmeleri

Özbakım ile İlgilenme	Baba (n)	Büyükbaba (n)	İlgilenilen Öz bakım Durumları	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Evet	42	16	Beslenme	33	14
Hayır	3	28	Banyo	36	10
			Uyku	18	1
			Gaz çıkarma ve alt temizliği	30	1
			Giyinme ve Soyunma	2	-
Okul Öncesinde Baba İlgilenme Durumları	Baba (n)		İlgilenilen Öz bakım Durumları	Baba (n)	
Evet	40		Kişisel temizlik	28	
Hayır	5		Giyinme	14	
			Toplanma ve Düzen	3	
			Beslenme	27	
			Uyku	10	

Tablo 4’de babaların ve büyükbabaların çocuklarının öz bakımı ile ilgilenmeleri incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; çocuklarının öz bakımı ile bebeklikte ilgilendiklerini ve şuan okul öncesi dönemde de ilgilenmeye devam ettiklerini belirtir-ken, kendi bebekliklerinde

babalarının öz bakımlarıyla çok fazla ilgilenmediklerini belirtmektedirler. Babalar, bebeklikte çocuklarının banyosu, beslenmesi, gaz çıkarma ve alt temizliği ile ilgilendiklerini, şuan ise kişisel temizlik ve beslenme ile daha çok ilgilendiklerini ifade etmektedirler. Diğer taraftan babalar, çocuğunun öz bakımı ile ilgilenen büyükbabaların sadece beslenme ve banyo gereksinimlerine yardımcı olduklarını düşünmektedirler. Babaların bazıları, kendilerinin ve büyükbabaların, çocuğunun öz bakımı ile ilgilenmelerine ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Çocuğumun uyku problemi olduğu için sabaha kadar ayağımda salladığım günleri hatırlıyorum” (B5, 30 yaş).

“Diğer çocuğumdan daha çok ilgilenerek, altını değiştirdim, gazı çıkarttım” (B9, 44 yaş).

“Çocuk bakımıyla köylerde sadece anneler ilgilenirdi. O yüzden babam ilgilenmemiştir” (B3, 42 yaş).

“Babam sadece ben hastalandığımda, beslenmemle ilgileniyor-muş” (B37, 31 yaş).

Tablo 5. Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarıyla Birlikte Vakit Geçirmeye Başladıkları Zaman

Vakit GeçirmeyeBaşladığı Zaman	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Doğumdan İtibaren	21	2
6 ay- 1 yaş	16	-
2-3 yaş	8	4
4- 5 yaş	-	6
6-7 yaş ve Sonrası	-	15
Çok Nadir Zaman Geçirme ya da Hiç Zaman Geçirmeme	-	16

Tablo 5’te babaların ve büyükbabaların çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeye başladıkları zaman incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; babaların büyük çoğunluğu doğumdan itibaren ve 6 ay- 1 yaş arası, çocuklarıyla vakit geçirmeye başladıklarını belirtmişleridir.

Çocukluklarındakendibabalarıyla ise çok nadir / hiç vakit geçirmedi-lerini ya da 6-7 yaşından sonra vakit geçirmeye başladıklarını belirttik-leri görülmektedir. Buna göre; babaların çocuklarıyla vakit geçirmeye doğumdan itibaren, büyükbabaların ise çocuklarıyla vakit geçirmeye il-kokul düze-yinde 6-7 yaşlarında başladıkları görülmektedir. Babaların bazı-ları, kendilerinin ve büyükbabaların çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeye başladıkları zamana ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Doğumdan bu yana onunla ilgilenmeye ve oyun oynamaya özen gös-terdim” (B13, 41 yaş).

“Babam hiç zaman geçirmezdi, çünkü yoğundu” (B7, 37 yaş).

“Babam ailenin geçimini sağlamak için çok çalışırdı bu yüzden ne bana ne de ailesine yeterli zaman ayırmamıştır” (B33, 36 yaş).

Tablo 6. Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarıyla Birlikte Etkili Vakit Geçirmeleri

Etkili Vakit Geçirme	Baba (n)	Büyükbaba (n)	Vakit Geçirmeme Durumu	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Evet	18	13	Zaman Bulamama	7	10
Hayır	27	32	Eve Yorgun Gelme	7	3
			Yoğun Olma ve Çalışma	22	5
			Çocuğuyla Nasıl Vakit Geçireceğini Bilmeme, Kalabalık Aile ve Gelenekler	-	11

Tablo 6’da babaların ve büyükbabaların çocuklarıyla birlikte va-kit geçirmeme nedenleri incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; yo-ğun olma ve çalışmadan dolayı çocuklarıyla zaman geçiremediklerini belirtmişlerdir. Çocukluklarında babalarının ise yoğun olma ve çalışma-larının dışında, çocuğuyla nasıl vakit geçireceğini bilmemesi, kalabalık aile ortamı ve geleneklerden dolayı, babalarıyla vakit geçiremediklerini düşünmektedirler. Buna göre; babalar çocuklarıyla, doğumdan itibaren ilgilendik-lerini belirtirken (tablo 5), çocuklarıyla etkili vakit geçirme

konusunda yeterli olmadıklarını düşünmektedirler. Babaların bazıları, kendilerinin ve büyükbabaların çocuklarıyla vakit geçirmeme nedenleri ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Vardiyalı bir sistemde çalıştığım için çocuğumla vakit geçiremiyorum” (B19, 28 yaş).

“Babam tarlada çok çalıştığı için benimle vakit geçirmemiştir” (B5, 30 yaş).

“Kalabalık bir ortamın olması ve geleneksel yapıdan dolayı babam benimle vakit geçirmezdi” (B18, 35 yaş).

Tablo 7. Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarıyla Vakit Geçirme Biçimleri

Vakit Geçirme	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Kitap Okuma	6	1
Oyun Oynama	39	17
Spor Yapma	7	1
Film, Tiyatro vb. İzleme	15	6
Evde Sanat çalışmaları Yapma	12	-
Gezme Ve Alışveriş	17	19
Birlikte İşte Çalışma	-	7
Sohbet Etme	7	-

Tablo 7’de babaların ve büyükbabaların çocuklarıyla vakit geçirme biçimleri incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; çocuklarıyla daha çok oyun oynayarak, gezmeye alışverişe giderek, film ve tiyatro izleyerek vakit geçirdiklerini belirtirken, çocukluklarında ise babalarıyla daha çok gezme ve alışverişe giderek, oyun oynayarak vakit geçirdiklerini ifade etmektedirler. Babalar ayrıca çocuklarıyla evde sanat çalışmaları yapıp, onlarla sohbet ederken, çocuğuyla evde sanat çalışması yapmış ya da sohbet etmiş büyükbaba bulunmamaktadır. Babaların bazıları, kendilerinin ve babalarının çocuklarıyla vakit geçirme biçimleri ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Çocuğumla birlikte müzik dinlemekten hoşlanırım” (B28, 34 yaş).

“Çocuğumla suluboya ve oyun hamuru ile çalışmalar yapıyor, film izlerken mısır patlatıyoruz” (B23, 45 yaş).

“Babam arkadaşlarıyla bir yere giderken beni de götürürdü” (B11, 44 yaş).

“Babamla birlikte balık tutmaya giderdik” (B15, 48 yaş).

“Köy hayatı yaşadığım için babam iş için beni her yere götürürdü” (B37, 31 yaş).

Tablo 8. Babaların ve Büyükbabaların Çocuklarının Hayatlarında Aktif Rol Oynayan Kişiler ve Rol Oynama Nedenleri

Aktif rol Oynayan Kişiler	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Anne	38	32
Baba	1	9
Anne-Baba Birlikte	5	3
Büyük anne ve Büyükbaba	1	-
Bakıcı ve Akrabalar	-	2
Aktif Rol Oynama Nedeni	Baba (n)	Büyükbaba (n)
Anneye Yakınlık, Annenin Zaman Oluşturması	34	1
Annenin Ev Hanımı Olması	1	18
Babanın Zamanın Olmaması Çalışma Yoğunluğu	16	19
Babaların Daha Kuralcı Baskın ve Otoriter Olması	5	13

Tablo 8’de babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatlarında aktif rol oynayan kişiler ve rol oynama nedenleri incelendiğinde, babaların düşüncelerine göre; çocuklarının anne-lerine daha yakın olduklarını ve eşlerinin onlara zaman oluşturma-bildiklerini düşünmektedirler. Babalar aynı zamanda kendilerinin de zamanının olmaması ve çalışma yoğunluğundan dolayı, çocuklarının hayatında daha çok annelerinin aktif rol oynadıklarını belirtmektedirler. Babalar kendi çocukluklarında ise baba-larının zamanının olmaması, çalışma yoğunluklarının olması, annelerinin ev hanımı olması ve babalarının daha kuralcı baskın

ve otoriter olmasından dolayı, annelerinin hayatlarında daha çok aktif rol aldıklarını düşünmektedirler. Babaların bazıları kendilerinin ve büyükbabaların çocuklarının hayatlarında aktif rol oynayan kişileri ve rol oynama nedenleri ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“Çalışma saatlerim bazı şeyleri yapamama engel oluyor bu yüzden eşim aktif rol oynuyor” (B17, 45 yaş).

“Annem ev hanımıydı o yüzden o aktif rol alıyordu” (B2, 31 yaş).

“Çocukluğumda kararları hep babam aldığı için hayatımda aktif rol almıştır” (B9, 44 yaş).

“Çocukluğumda babam yoğun çalıştığı için, annem aktif rol alıyordu” (B23, 45 yaş).

3. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatına katılım durumlarını incelemek, çocuğun gereksinimlerinde babaların üstlendiği sorumlukları belirlemek, babalar ve büyükbabaların çocuklarının hayatında üstlendikleri sorumluluklar arasındaki farklılıklar ve bu farklılıkların nedenlerinin neler olduğunu orta-ya koyabilmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Ankara ilinde ikamet eden ve 3-6 yaş grubu çocuğa sahip, babalarla yapılan çalışmada, aşağıdaki sonuçlar elde edilerek tartışılmıştır.

Günümüzde artık babalar hamilelikten itibaren babalık rollerini benimsemeye başlamakta ve eşlerinin yanında yer alarak, onlara destek olmaktadır. Araştırmaya katılan babaların tamamı doğum sırasında eşlerinin yanında olduklarını belirtirken, kendi babalarının (büyükbabaların) ise sadece bir kısmının doğumda eşlerinin yanında olduğunu düşündüklerini ifade etmektedirler. Babaların kendi babalarının doğumda annelerinin yanında olmama nedeni olarak; geleneklerin ağır basması, ikinci çocuk-tan sonra çocuk sahibi olmanın sıradan bir durum olma düşün-cesi, doğum yapılacak yerin önceden belli olmaması, babalarının çalışmak zorunda olmaları, kadına verilen değerin yetersizliği gibi durumların olabileceği düşünülmektedir. Buna karşın görüş-meye alınan günümüz babaların, bu düşüncelerden uzak bir şekilde tamamının,

doğumda eşlerinin yanında olma nedenleri ise; sosyo kültürel değerlerin değişmesi, eğitim düzeyinin artması, babaların eşlerine ve bebeklerine verdiği önemin toplumsal yaşantıya yansımalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Özcebe ve arkadaşlarının (2011) 0-10 yaş arasında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rollerini belirlemek üzere yaptıkları çalışmada; çocuğun doğumu sırasında, babaların %96,6'sı anneye beraber hastaneye geldiği sonucuna varmışlardır. Bununla birlikte, babaların doğacak çocuğu ve annenin sağlığını önemseydiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca babaların anneye eşlik etmesinde ailelerin eğitim düzeyinin yüksek olması, kent yaşantısına bağlı kolay ulaşım imkânları ve planlı gebelik gibi unsurların etkili olmuş olabileceğini düşündüklerini belirtmektedirler. Bu durum; Özcebe ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ve bu çalışma sonuçları doğrultusunda, gelecek nesillere örnek teşkil etmesi açısından önemlidir.

Doğumda eşlerini yalnız bırakmayan günümüz babalarının, doğumdan sonra da eşlerini yalnız bırakmayarak; eşlerinin ve çocuklarının sağlığı bakımını ile ilgilenme, ev işleri yapma, alışveriş yapma ve evin ihtiyacını belirleme, her şeyden önemlisi eşinin duygularını paylaşarak onlara manevi destek olma konusunda yanlarında oldukları görülmektedir. Diğer taraftan babalar, kendi babalarının doğumdan sonra eşlerine yardımcı olma, eşlerinin duygularını anlama ve manevi destek olma konusunda hiçbir katkı sağlamadıklarını düşünmektedirler. Buna göre; büyükbabaların büyük çoğunluğunun eşlerine yardımcı olmama nedeni olarak; eşlerinin (büyük annelerin) daha çok ev hanımı olmalarından, büyükbabaların sosyo kültürel ve eğitim düzeylerinin yetersiz olmasından, geleneklerin ağır basmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda büyük ebe-veynlerle birlikte yaşama ve kalabalık aileye sahip olma gibi nedenlerden dolayı, babalara bu konuda ihtiyaç duyulamamasının da etkili olabileceği söylenebilir. Günümüz babaların eşlerine yardımcı olarak, onları manevi ve duygusal anlamda daha çok desteklemelerinin nedeni ise; modern hayatın etkileri, sosyo kültürel ve eğitim düzeyinin artması, annelerin çalışmak durumunda olmalarından dolayı, hayatı paylaşma, annenin sorumluluğunu üstlenme ve onu rahatlatma ihtiyacının ortaya çıkması gibi durumların etken olduğu

söylenbilir. Ho ve Kong (1984) Çinli babalar üzerinde yaptıkları araştırmada, geçmiş alışkanlıkların hala güçlü olmasına rağmen, genç babaların geleneksel otoriter baba rolünden ayrıldığını ve çocuk bakımına daha çok katıldığını belirtmektedirler (akt. Kuzucu, 2011, s. 80). Eker (1994) babaların çocuk bakımı ve ev işlerine katılım düzeyleri ile ilgili yaptığı çalışmada, babaların çocuk bakımıyla ilgilenip anneye destek olmasında, babanın eğitim düzeyinin ve ekonomik durumunun yüksek olmasının, annenin çalışmasının etkili olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda, bazı durumlarda annenin işyerinden izin alamaması, annelerin çocuk bakımı konusunda eşlerinden yardım istemeleri, geleneksel rollerin fazlaca benimsenmemesi gibi durumların etkili olduğunu saptamıştır. Literatürde belirtilen diğer çalışmalarda da babaların eşlerinin yanında olma ve destekleme konusunda, toplumsal ve kültürel değişimin etkili olduğu görülmektedir.

Babaların bebekleriyle çok erken dönemde ilgilenmeye başlaması, çocuk bakımı ve sağlığı ile ilgili bilgileri merak etme duygusu uyardır. Gelişen ve değişen teknolojik değişim, babaların bu merak duygusunu kolaylıkla giderebilme ve bilgilere kolay ulaşabilme imkânı sağlamıştır. Araştırma sonucuna göre; babalar çocuklarının sağlığı ve bakımı ile ilgili kaynaklara ulaşırken gerekli bilgiyi, daha çok, en doğru ve güvenilir olan doktordan almaktadırlar. Babalar daha sonra gerekli bilgileri internet ve kitapları tercih ederek öğrenmektedirler. Babaların kendi babalarının ise bu kaynaklara; öncelikle büyük ebeveynler ve eşten, daha sonra doktora ulaşarak, öğrenmiş olabileceklerini düşünmektedirler. Babaların çocuklarının bakımı ve sağlığı ile ilgili kaynaklara ulaşma şekillerinde; teknolojik değişimin olması, eğitim düzeylerinin yüksek olması, doktora ve kaynak kitaplara daha çabuk ulaşabilme, ulaştıkları kaynakları güvenilir bulma gibi nedenlerin etkili olduğu söylenebilir. Büyükbabaların kaynaklara ulaşma şekillerinde ise kendi anne ve babalarının (büyükebeveynlerinin) deneyimli olduğunu düşünmelerinden dolayı, ebeveynlerini tercih etmiş olabilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca büyükbabaların, kaynaklara ulaşma konusunda, daha çok geniş aile içinde yaşamalarından dolayı, ev içinde bulunan büyüklerin, doğru ya da yanlış, deneyimlerine başvurma gereksinimi hissetmelerinden

kaynaklı olabileceği söylenebilir. Telli ve Özkan (2016), 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörler konusunda yaptığı çalışmada, babalık rolü yüksek olan babaların, babalıkla ilgili bilgileri öğrenmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Özcebe'nin (2011) çalışmasına göre; babaların %60'ı çocuk eğitimi ve bakımı konusunda herhangi bir yerden bilgi almamıştır. Bilgi alanlar ise daha çok medya aracılığıyla bilgilenmiştir. Buna göre teknolojinin hızla değişmesi ve eğitim düzeyinin artması gibi nedenlerden dolayı, günümüzde bilgiye ulaşma şeklinin değiştiği düşünülmektedir.

Babalar çocuklarının bebekliklerinde banyo, beslenme, gaz çıkarma ve alt temizliği ile daha çok ilgilenirken, okul öncesi yaşa gelen çocuklarının, kişisel bakım ve beslenmeleriyle daha çok ilgilendikleri sonucuna varılmıştır. Buna göre, öz bakım ihtiyaçlarının çocuklar büyüdükçe değişmesinden dolayı, babaların çocuklarının özbakımlarıyla ilgilenme biçimlerinin de değiştiği görülmektedir. Babalar kendi babalarının, çocukluklarında öz bakımlarıyla çok az ilgilendiklerini, ilgilenen büyükbabaların ise daha çok beslenme konusunda çocuklarına yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumda büyükbabaların hem eşlerine, hem de çocuklarının öz bakımlarına yardımcı olma konusunda gerekli desteği sağlamadıkları görülmektedir. Bunun nedeni olarak; büyükbabaların ev ve çocuk sorumluluğunu anneye bırakmaları, annelerin daha çok ev hanımı olmaları, gelenekler gereği bu konunun erkeklerden çok anneleri ilgilendirdiği düşüncesi, aile büyüklerinin baskın olması ya da aynı evi paylaşmalarından dolayı, büyükbabaların çocuklarının öz bakımıyla ilgilenme konusunda, geri planda kaldıklarını düşündürmektedir. Babaların ise çocuklarının bebeklikten itibaren öz bakımı ile daha çok ilgilenmelerinin nedeni; çocuklarının hayatında daha çok yer almak istemelerinden, annenin çalışma hayatında aktif yer almasından dolayı, babanın çocukla ilgilenme durumunda kalmasından, modern yaşamın gereksinimi olan çekirdek aile olma ve hayatı paylaşma gibi durumlardan kaynaklı olduğu düşünülebilir. Bazı araştırmalarda belirtildiği gibi; çocukla ilgili sorumluluklar, kadınlığa ve aneliğe atfedildiğinden, bir erkek tarafından bu rollerin benimsenmesi ve sürdürülmesi erkeklik statüsünün kaybı şeklinde algılanmaktadır.

Bu durum babaları evden ve çocuk bakımından uzaklaştır-maktadır. Ancak zamanla hem kadınlar hem de erkekler, erkeklerin çocuk bakması, ev işi yapması fikrine alışmışlardır. Yapılan çalışmalarda, 30-40 yıl öncesinde babanın bebeğini biberonla beslemesini, altını temizlemesini düşünmek bile garip, sıra dışı karşılanırken bugün birçok baba doğal bir şekilde bunları yapmakta, yapmasa bile en azından garip karşılama-makta olduğu sonucuna varılmıştır (Beyazıt & Mağden, 2015, s. 224-225; Zeybekoğlu, 2013, s. 325). Ünal ve Kök'ün (2015) 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmada; babaların değişen babalık rolünü benimseme konusunda istekli olmalarına rağmen anneler, eşlerinden geleneksel baba rolünü benimsemelerini ve geleneksel baba rolünün beraberinde getirdiği sorumlulukları yerine getirmelerini beklemektedirler. Tanturi ve Mencarininin (2007) okul öncesi çocuğa sahip İtalyan babalarla yaptığı çalışmada; beslenme, alt değiştirme, yatağa yatırma ve giyinme konusunda, babaların daha çok yardımcı olduğu, ancak banyo konusunda çok fazla yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir. Rosenbergand ve Wilcox'un (2006) çocukların sağlıklı gelişiminde babaların öneminden bahsettikleri çalışmalarında; bir babanın çocuğunu beslemesi, babaların çocuklarıyla yakın ilişki kurmasına, çocuklarının güven ve benlik değerlerinin gelişmesine ve babaların doğru bir model olmasında yarar sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Özcebe'nin (2011) araştırmasında annelerin ifadesine göre; babalar daha çok çocuğun beslenme-siyle ilgili iken, aynı zamanda çocuğun altının değiştirilmesine yardımcı olmuş ve çocuk ağlayarak uyandığında yanına gitmişlerdir. Çalışmada ise; babaların çocuklarının öz bakımlarıyla ilgilenme türlerine bakıldığında; babaların en çok beslenme, banyo, gaz çıkarma ve alt temizliklerini ile ilgilendikleri, çocuk-larını daha çok uyuttukları görülmektedir. Ayrıca babaların büyükbabalara göre çocuklarının öz bakımı ile ilgili sorumluluklarını daha fazla üstlenerek anneye yardımcı oldukları saptanmıştır. Babaların bu durumu annelerle paylaşımları neticesinde, annelerin çocuğu ile ilgili yükünü hafiflettiği ve babaların çocuklarının hayatlarına katılma durumlarını arttırdığı söylenebilir.

Günümüz babaların sosyo kültürel düzeylerinin yüksek olması, eşlerinin büyük çoğunluğunun çalışıyor olması, kalabalık aile ortamından çekirdek aile yapısının tercih edilmesinden dolayı, anneler ve babalar çocuklarının sorumluluklarını paylaşmaktadırlar. Babalar, çocukları doğduğu andan itibaren onlarla vakit geçirmeye başladıklarını belirtmektedirler. Ayrıca babaların, kendi babalarıyla; çok az / hiç vakit geçirmediğini ya da ilk-okul dönemi gibi geç bir zaman diliminde vakit geçirmeye başladıklarını ifade ettikleri sonucuna varılmıştır. Büyükbabaların çocuklarıyla az ya da hiç vakit geçirmemelerinin, vakit geçirme-ye onlar büyüdükten sonra geç bir zamanda başlamalarının nedenleri olarak; geleneksel babalık rollerinin ağır bastığı söylenebilir. Babaların büyüklerin yanında çocuklarını sevememesi, tarlada ya da şehir dışında yoğun çalışma, annenin ev hanımı olmasından dolayı sorumluluğun anneye devredilmesi, büyük-babaların, çevresel baskı nedeniyle, erkek olma ve babalık rollerini farklı algılamalarından dolayı çocuklarıyla erken dönemde vakit geçirme konusunda yetersiz kaldıkları düşünülebilir. Aydın Kılıç (2016), Türkiye’de üç farklı ilde yürüttüğü çalışmada, babaların çocukların hayatlarına eskiye göre daha fazla katıldıklarının ve bu katılımın çocuk üzerindeki olumlu etkisinin olduğunu altını çizmektedir. Stublely ve arkadaşlarının (2015), babanın babalık rolü konusundaki algılarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmalarında; geçmişe göre artan oranlarda erkeklerin aileleriyle daha fazla zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Türkoğlu ve arkadaşları (2013) tarafından 3-6 yaş çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada; babaların çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerinin özellikle çocuklarının sosyal-duygusal gelişim alanını desteklediğine ve bu durumun kendilerini mutlu ettiğine inandıklarını belirttikleri sonucunu ortaya koymuşlardır. Carrillo ve arkadaşları (2016) Kolombiyada ki babaların ailedeki rolleri üzerine yaptıkları çalışmada; babaların iş durumlarından dolayı hafta sonlarında çocuklarıyla daha fazla zaman geçirme eğiliminde olduklarını, ortalama olarak, hafta boyunca çocuklarıyla birlikte 10 ila 20 saat vakit geçirdiklerini ortaya koymuşlardır. Aksoy ve Tatlı (2019) okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık

rolü algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, çocuklarıyla haftalık 24 saat ve daha fazla zaman geçiren babaların çocukları ile olan ilişkilerinin anlamlı düzeyde yüksek ve pozitif yönde olduğunu saptamışlardır. Haftalık 9 saat ve daha az zaman geçiren babaların ise çocuklarıyla olan ilişkilerinde uyumsuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre, günümüz babaların çocuklarını yetiştirme konusunda daha duyarlı oldukları ve erken dönemde onlarla vakit geçirmeye başladıkları söylenebilir.

Kentsel yaşamın yoğun bir şekilde yaşanmaya başlaması iş yükünü de birlikte getirmektedir. Bunun neticesinde babalar, yoğun olma ve çalışma temposundan dolayı, kendi çocuklarıyla etkili vakit geçiremediklerini düşünmektedirler. Babalar çocukluklarında ise, babalarının yoğun olma ve çalışma tempolarının olması, babalarının çocuğuyla nasıl vakit geçireceğini bilmemesi, kalabalık aile ortamında bulunma ve geleneklerin ağır basmasından dolayı, kendi babalarıyla etkili zaman geçiremediklerini düşündükleri sonucuna varılmıştır. Günümüzde kalabalık ailelerin azalarak geleneksel baskının ortadan kalkmış olmasına rağmen, eğitim düzeyinin yükselmesi, kültürel değişimlerin yaşanması, eşlerin çalışma hayatında olması, çocukla ilgili gelecek kaygısının artmasına ve yaşam standartlarının değişmesine neden olmaktadır. Çocuklarıyla etkili vakit geçiremediklerini düşünerek, yoğun çalışma şartlarını öne süren babalar; çocuklarıyla doğumdan itibaren ilgilenmeye başlamalarına rağmen, onlarla etkili vakit geçirme konusunda, kendilerini yeterli görmemektedirler. Oysaki günümüz babaları kendi babalarına göre, çocuklarıyla doğumdan hemen sonra ilgilenmeye başlayarak, çocuklarının hayatında yer almaktadırlar. Aynı zamanda babalara göre büyükbabalar, zaten çocuklarıyla hiç vakit geçirmemiş ya da ilkokuldan sonra vakit geçirmeye başlamışlardır. Buna göre çalışma sonucundan elde edilen bulgular dâhilinde, büyükbabaların yoğun çalışmalarından dolayı, çocuklarıyla hiç vakit geçirmedikleri ya da ilkokuldan sonra geç bir dönemde vakit geçirmeye başladıkları söylenebilir. Günümüz babaları yoğun çalışma hayatında olsalar dahi, kendi babalarına göre çocuklarıyla etkili vakit geçirme konusunda daha bilinçli ve duyarlı, çocuklarının hayatında yer alma konusunda ise daha

istekli oldukları düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde ortaya konulan sonuçlar; babaların çoğunun çocuklarının daha çok ilgiye ihtiyaçlarının olduğunu bilerek, onlarla etkili vakit geçirmek istediklerini, ancak çalışma şartlarının ve iş yoğunluğunun buna engel olduğunu düşündüklerini göstermektedir (Tezel Şahin vd.2017, s. 337; Carrillo, 2016, s. 176; Türkoğlu vd, 2013, s. 69). Buna göre; babalar ve büyükbabaların çalışma amaçları, yaşam şartlarına göre değişiklik gösterebilir, babaların kendilerinin ve babalarının, çocuklarıyla vakit geçirme konusunda, yetersiz olduklarını düşünmelerine neden olduğu söylenebilir.

Eğitim düzeyinin artması, sosyo kültürel yapının değişmesi, anne ve babanın çocuklarının ilgi, ihtiyaç ve gereksinimlerini birlikte paylaşması, babanın çocuğu ile daha çok ve daha etkili zaman geçirmesini sağlamaktadır. Babalar çocukları ile birlik-teski, oyun ve oyuncaklarla oynama, gezme ve alışverişe gitme, film ve tiyatro izleme gibi etkinlikleri gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Babalar kendi babalarıyla ise gezme ve alışveriş sırasında daha çok vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Günümüz babaları çocuklarıyla gezme ve alışveriş yapmanın dışında onlarla evde sanat çalışmaları, spor, kitap okuma ve hatta onlarla sohbet etme gibi modern yaşamın getirdiği etkileşimde bulduklarını belirtmektedirler. Babalar aynı zamanda kendi babalarıyla evde sanat çalışması, sohbet etme gibi bir vakit geçirme amaçlarının olmadığını da ifade etmişlerdir. Bailey'in(1994) babaların çocuklarının bakımında bebeklik ve 5 yaş dönemleri arasındaki katılımlarını incelediği araştırma-sında, babaların bakım aktivitelerinden ziyade çocuklarıyla sosyal etkileşimler ve oyun aktiviteleri yoluyla ilişki kurduklarını belirtmiştir. Ayrıca bakım aktivitelerinin daha çok annenin sorumluluğunda bulunduğunu, çocuğun yaşı büyüdükçe, baba katılımının annenin çalışma koşuluna bağlı olarak artış gösterdiğini saptamıştır (akt: Türkoğlu & Akduman, 2015, s. 233). Türkoğlu ve arkadaşlarının (2013) yaptığı çalışmada görüşmeye katılan babaların nitelikli zaman geçirmek adına yaptıkları etkinlikler olarak, 12 tanesi çocuğuyla birlikte oyun oynamayı, 3 tanesi açık havada dolaşmayı, parka gitmeyi, kitap okumayı 2 tanesi sohbet etmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Özcebe ve arkadaşlarının (2011) çalışmasına göre; babalar çocuklarına uyumadan önce

kitap okumayı, televizyonda çocuk programı izlemeyi, parka gitmeyi ve çocuğu ile birlikte oyun oynamayı tercih etmişlerdir. Tezel Şahin ve arkadaşları (2017), babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında; babaların çocuklarıyla en fazla oyun oynayarak vakit geçirdiklerini saptamışlardır. Ayrıca babaların; sohbet etme, hayvanat bahçesi, park ve pikniğe gitme, tiyatro ve sinemaya gitme, kitap okuma, deney ve resim yapma, spor yapma, alışverişi yapma gibi etkinlikleri de çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Carrillo ve arkadaşlarının (2016) yaptığı çalışmaya göre babalar genellikle çocuklarıyla oyun oynamak, spor yapmak, dışarıdaki aktivitelere katılmak ve televizyon izlemek gibi faaliyetlerde bulduklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, babaların çocuklarıyla vakit geçirirken öncelikle, birlikte oyun oynamayı seçtikleri görülmektedir. Babaların kendi babalarıyla vakit geçirme şekli olarak öncelikle, gezme ve alışverişi daha çok tercih ettikleri düşünüldüğünde, günümüz babaların çocuklarıyla vakit geçirme konusunda daha bilinçli olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması nedeniyle buna uygun iş ve meslekleri seçmektedirler. Babalar, çocuklarının günümüz koşullarına uygun olarak ihtiyaçlarını gidermek için ekonomik güce daha çok sahip olmak istemektedirler. Bu da onların yoğun tempoda çalışmalarına neden olmaktadır. Çalışma sonucuna göre; babalar, çocuklarının anneye daha yakın olduklarını ve annelerin de çocuklarına daha çok zaman ayırabildiklerini düşünmektedirler. Bununla birlikte babalar, kendilerinin zamanlarının olmaması ve yoğun çalışmalarından dolayı, çocuklarının hayatında en çok aktif rol oynayan kişi olarak eşlerini gördükleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca kendileri gibi, çocukluklarında babalarının da zamanlarının olmadığından, yoğun çalıştığından ve annelerinin daha çok ev hanımı olmasından, aynı zamanda babalarını kuralcı baskın ve otoriter bulmalarından dolayı, çocukluklarında kendi hayatlarında aktif rol alan kişi olarak annelerini görmektedirler. Babalar, çocuklarının hayatında annelerin aktif rol alma nedeni olarak, eşlerinin çocuklarına zaman ayırması ve kendi annelerinin ev hanımı olmasının etkili olduğunu düşünmektedirler. Günümüz anneleri

çalışma hayatında fazlaca olmalarına rağmen, çocuklarına zaman oluşturabilmeleri ya da geçmişte annelerinin genellikle ev hanımı olmalarına rağmen çocuklarıyla vakit geçirebilmeleri, çocukları üzerinde daha etkili rol oynamalarına neden olmaktadır. Bu durum, çalışan annelerin yükünün ve sorumluluğunun daha fazla olduğunu gösterse de en önemli nedeninin, her koşulda annelik içgüdüsün ağır basması ve annelik duygularını yoğun yaşamalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda çocukların fiziksel bakımından annelerin sorumlu olduğu, bununla birlikte çocuğun eğitimi konusunda alınacak kararlarda babaların sorumluluğun bir kısmını annelerle paylaştığı görülmektedir. Ancak, cinsiyet kalıplarından kurtulamayan toplumsal yapı, babaların baskıcı ve otoriter, evin reisi, çalışanı olarak rol üstlenmelerine neden olmaktadır. Bundan dolayı bazı babalar çocuğun bakımı ve eğitimini tamamiyle anneye bırakmaktadırlar (Seçer vd., 2007, s. 434; Beyazıt & Mağden, 2015, s. 224). Çalışma sırasında babalara yöneltilen sorular neticesinde; babaların, kendi babalarına göre anneye destek olma, çocuklarının bakım/ sağlığı ile ilgilenme, çocuklarıyla vakit geçirme konusunda daha iyi olmalarına ve çocuklarının hayatında daha çok yer almaya çalışmalarına rağmen, kendilerini yetersiz görmektedirler. Bu yüzden babalar, çocuklarının hayatında annelerin aktif rol oynadığını düşünmektedirler. Oysaki babalar da artık anneler kadar çocuklarının hayatına katılmakta ve önemli rol oynamaktadırlar. Tüm bu durumlar neticesinde, geçmişte de günümüzde de annelerin çocuklarının hayatında aktif rol oynadığı benimsenmekte ve bu durum babalar tarafından da onaylanmaktadır.

Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın yeri ve rolünün uzun yıllar ihmal edildiği (Tezel Şahin vd., 2017, s. 321) ve ata erkil yapıya benzer bir yapının hakim olduğu düşünüldüğünde, geleneklerin de etkisiyle, annelerin çocuk bakımından, babaların evin geçiminden sorumlu tutulması, çocukların baba ile vakit geçirme durumlarını kısıtlamıştır. Ancak, sürekli ve hızlı bir değişimin yaşandığı günümüz toplumlarında kültürel yapıdaki farklılaşmalar yeni annelik babalık rollerinin benimsenmesini sağlamıştır. Özellikle babaların eşlerine hamilelik süresince manevi destek olma, doğumdan sonra çocuklarının bakım, sağlık, vakit

geçirme konusunda ilgili olmaları, babaların çocuklarının hayatına katılımında etkili olduklarını göstermektedir. Babaların kendi babalarının eş ve çocuklarına bakım, sağlık, manevi destek olma konusunda yeterli katkıları-nın olmaması, çocuklarıyla oyun oynama ve onlara vakit ayırma konusunda beklenen düzeyde bir paylaşım sağlayamamaları, babaların çocuklarının hayatında yer alma konusunda, iki kuşak arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Kentselleşme, çekir-dek aile yapısının tercih edilmesi, sosyo kültürel değişim, eğitim düzeyi, annenin yoğun çalışma hayatında yer alması, geç yaşta baba olma gibi nedenler, babaların kendi babalarına göre, ço-cuklarının hayatına katılma konusunda daha deneyimli, bilgili ve istekli olmalarını sağlamaktadır.

Buna göre; babaların çocuklarının hayatındaki rolleri üzerine yapılacak olan çalışmalara ışık tutması açısından; Babaların hamilelik sürecinden itibaren çocuğun gelişimine katkılarının olduğunu ifade eden yazılı ve görsel kaynaklar artırılarak, baba, anne ve çocuk ilişkisi konusunda kamu aydınlatılabilir. Beledi-yeler, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin ilgili bölümleri tarafından işbirliği yapılarak, babaların, baba adaylarının çocu-ğun hayatına katılımını sağlamak amacıyla eğitim programları düzenlenerek çocuk iletişimine yönelik oturumlara ağırlık veri-lebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılım çalışmaları kapsamında babaların çocuklarıyla etkili vakit geçirmeleri sağlanabilir. Babalara ev ortamında çocuklarla gerçekleştirebi-lecekleri, etkinlikler hazırlanabilir, okulda, evde ya da uzaktan baba çocuk saatleri oluşturulabilir. Günümüz koşullarına uygun ilgili birimler tarafından babalara ve baba adaylarına çocuklarının hayatlarına katılımlarına ilişkin uzaktan eğitim webinarları düzenlenerek; seminer ve konferanslar verilebilir, babaların soru ve problemlerine çözüm üretilebilir, babaların çocuklarıyla ilgili deneyimlerini paylaşmalarına, duygularını karşılıklı aktarmalarına imkân sağlanabilir. Bu tür araştırmalar, babaların dışında büyük ebeveynlerle yapılarak çalışmanın kapsamı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, B. A. & TATLI, S.(2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. ÇKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi,10(1),1-22.
- AYDIN KILIÇ, Z. (2016). Ankara Trabzon Erzurum Örnekleminde Babanın Çocuğun Hayatına Katılımı Ve Baba Çocuk İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisanstezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- BEYAZIT, U. & MAĞDEN, D. (2015). Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sosyal Bilimler Dergisi, 5(2), 207.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). Örnekleme Yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/adresinden> 16-10.2020 tarihinde alındı.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. KILIÇ ÇAKMAK, E. AKGÜN, Ö.E. KARADENİZ, Ş. DEMIREL, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- CARRILLO, S., BERMÚDEZ, M.SUÁREZ, L. GUTÍERREZ, M.C., DELGADO, X. (2016). Father's perceptions of their role and involvement in the family: a qualitative study in a Colombian sample. Revista Costarricense de Psychology, 35(2), 161-178.
- ÇİLİNGİR, A. (2017). İletişim alanında içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir inceleme. Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 5(1), 148-160.
- EKER, F. (1994). Babaların Çocuk Bakımı Ve Ev İşlerine Katılım Düzeyleri Ve Belirleyicileri. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- ERGIN, A. & ÖZDİLEK, R. (2014).Değişen babalık rolü ve erkek sağlığına etkileri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi,11 (1), 3-8.
- GÜL, Ş. (2019). 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair

Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- KUZUCU. Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91
- MERCAN. Z. & TEZEL ŞAHİN, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* 2(2), 1-10.
- ÖZCEBE, H., KÜÇÜK BIÇER, B., ÇETİN, E., YILMAZ, M., ZAKIROVA, F. (2011). 0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 54: 70-78.
- PARKE, R. (2006). PhD Fatherhood: Challenge sand Rewards of Caring for Infants. The Period of Purple Crying. <http://purplecrying.info/sub-pages/information-for-dads/fatherhood-challenges-and-rewards-of-caring-for-infants.php>. adresinden 27.10.2020 tarihinde alınmıştır.
- ROSENBERGAND, J. & WILCOX, W. B. (2006). The importance of fathers in the healthy development of children. *Child Abuse and Neglect User Manuel Series*, 11-17.
- SEÇER, Z., ÇELİKÖZ, N., YAŞA, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425-438.
- STUBLEY, T.L., ROJAS, M., MCCROYJO, C. (2015). Father's perceptions about their fathering role. *Journal of arts and Humanities*, 4(4), 33-39.
- ŞAHİN, H. & DEMİRİZ, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin celenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 707-726.

- TANTURRI Letizia Mencarini, M. L. & MENCARINI, L. (2007) University of Turin. Torino Universty İşgücü Piyasası ve Demografik Değişikliği Avrupa Çalıştayı European work shop on labour market and demographic change. 14-15 Mayıs, Demografi Viyana Enstitüsü May 14th-15th, Vienna Institute of Demography Maria Letizia Tanturri DipStEA, University of Pavia Pavia Dip StEA.
- TELLI, A.A. & ÖZKAN, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(2), 127-134.
- TEZEL ŞAHİN, F , AKINCI COŞGUN, A., AYDIN KILIÇ, Z. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37, 319-343.
- TÜRKOĞLU, D. & GÜLTEKİN-AKDUMAN, G. (2015a). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile eş destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 761-772.
- TÜRKOĞLU, B., ÇELİKÖZ, N., USLU, M. (2013). 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 2146-9199.
- ÜNAL, F. & KÖK, E.E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1384-1396
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ZEYBEKOĞLU, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(2), 297-328.